

N:o 54.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 April 1881, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående upprättande af ett sakregister till Rikets Ständers protokoll för tiden från och med 1809 till och med 1866.

(R. A.)

Med anledning af en vid sistlidne års riksdag af Herr A. Hedin inom Andra Kammaren väckt motion om utarbetande och offentliggörande af ett alfabetiskt ordnadt sakregister till Rikets Ständers protokoll med bihang för tiden från och med 1809 till och med 1866, beslöt 1880 års Riksdag, med bifall till Stats-Utskottets utlåtande N:o 26, åt fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdraga att låta utreda och till innevarande Riksdag inkomma med utlåtande om lämpligaste sättet för ett dylikt sakregisters utarbetande; om det omfång detsamma i afseende å de i riksdagshandlingarne förekommande detaljer och ärenden lämpligen borde erhålla; om den metod, som vid registrets utarbetande borde följas; samt om de kostnader, som kunde antagas ungefärligen blifva med ett sådant arbetes utförande förenade, med hvad mera som kunde böra iakttagas och på frågans bedömande ega inverkan.

I följd häraf hafva fullmäktige till Stats-Utskottet inkommit med en skrifvelse, deri fullmäktige förmält, att de, med anledning af omförmälda beslut, åt tvenne bland fullmäktige, Herrar A. Anderson och Friherre J. Nordenfalk, uppdragit att, efter att med sig hafva förenat lämplig tredje person, verkställa ofvanberörda utredning samt derefter

med yttrande i ämnet till fullmäktige inkomma. Efter det motionären i ämnet vid senaste riksdag, Herr Hedin, på anmodan, deltagit i ärendets utredning, hafva Herrar Anderson, Friherre Nordenfalk och Hedin till fullmäktige inkommit med det begärda yttrandet; och hafva fullmäktige, med tillkännagifvande, att de för egen del ej hade något att i saken tillägga, samt med åberopande af sagda yttrande såsom sitt eget, öfverlemnadt detsamma till Stats-Utskottet.

Omförmälda yttrande är, med uteslutande af ingressen, af följande innehåll:

»Hvad först angår anordningen af ifrågavarande handlingar har befunnits:

att samtliga Riksståndens protokoll för riksdagen 1809—1810 innehålla, förutom de till protokollen afgifna yttranden, Kongl. Maj:ts propositioner och skrivelser, motioner, Utskottens utlåtanden, Rikets Ständers skrivelser äfvensom protokollsutdrag från Medstånden, allt i tidsföljd i den ordning de till hvarje stånd inkommit; varande Ridderskapet och Adelns protokoll härutinnan fullständigast;

att från och med 1810 års urtima riksdag hvarje stånds protokoll omfatta de till protokollen afgifna yttranden samt endast i korthet innehållet af Kongl. Maj:ts propositioner och skrivelser, Utskottens utlåtanden och Rikets Ständers skrivelser jemte Riksståndens protokollsutdrag och riksdagsbesluten, hvilka handlingar deremot jemte Justitieombudsmannens embetsberättelser och Rikets Ständers revisorerers berättelser, dessa sistnämnda dock först från och med år 1815, äro i fortlöpande tidsföljd fullständigt intagna i ett särskildt utgifvet »Bihang till samtliga Riksståndens protokoll»;

att jemväl de inom Riksstånden väckta motioner till och med 1859—1860 årens riksdag finnas i protokollen införda med det undantag att Borgareståndets protokoll från och med år 1823 endast i korthet angifva innehållet af der väckta motioner, hvilka i stället fullständigt intagits i särskildt band, kalladt »Bilagor till Borgareståndets protokoll»;

att protokollen för 1862—1863 samt 1865—1866 årens riksdagar äro lika med dem för nästföregående riksdagar med den skilnad att äfven Ridderskapet och Adeln samt Preste- och Bondeståndets protokoll endast i korthet angifva innehållet af motionerna;

att ofvannämnda »Bihang till samtliga Riksståndens protokoll» först för 1817—1818 årens riksdag finnes indeladt i 10 samlingar, hvartill sedermera kommit en elfte, innehållande för 1823 samt 1853—1854 årens riksdagar Särskilda Utskotts utlåtanden samt för de två senaste ständsriksdagarne de inom Riksstånden väckta motioner;

att register finnas öfver Ridderskapet och Adelns protokoll för alla riksdagarne; öfver Presteståndets protokoll för riksdagarne från och med år 1834; öfver Borgareståndets protokoll för alla riksdagar utom 1810 års; samt öfver Bondeståndets protokoll för riksdagarne åren 1809—1810 samt från och med år 1828; äfvensom öfver bihanget för alla riksdagar, der sådant finnes;

att registren för 1810, 1812 och 1815 årens riksdagar äro ytterst knapphändiga och innehålla högst få sakrubriker, hvaremot registren för 1817—1818 samt 1823 årens riksdagar äro något fullständigare, ehuruval i synnerhet det senare är upprättadt på ett sätt, som vållar mycken tidsutdrägt vid begagnandet;

att registret för 1828 års riksdag erhållit den form, som sedermera bibehållits intill år 1862, då den utvidgning vidtogs att registret äfven hänvisar till motionerna; samt

att sättet för upptagande af de i samtliga nu omförmälda register förekommande ämnen vexlar efter de skiljaktiga grunder, de olika författarne följt vid utarbetandet, hvilket jemte den omständigheten att äfven de senare registren innehålla för få sakrubriker och i stället upptaga flera af hvarandra ofta helt och hållet oberoende ämnen under någon gemensam allmän rubrik såsom exempelvis "statsreglering" medför icke obetydliga svårigheter vid registrens begagnande, särdeles för tiden 1809—1823 och i hvarje fall nödgar den, som behöfver begagna riksdagshandlingarna att med icke ringa tidsförlust göra sig förtrogen med de särskilda sig emellan olikartade registren.

Beträffande omfånget af det nya register, hvars utarbetande blifvit ifrågasatt, förekommer, att då det bland riksdagshandlingarne äfven finnes en del sådana, hvilkas innehåll synes jemförelsevis betydelselöst, det med skäl torde kunna ifrågasättas, huruvida registret jemväl bör hänvisa till dylika, men då det på förhand är omöjligt att afgöra hvilka handlingar, som må varda föremål för eftersökning och det på grund deraf blefve ytterst svårt att på ett någorlunda tillfredsställande sätt bestämma grunderna för en inskränkning af registrets omfång i nu antydda riktning, synes det, för uppnående af det med registret åsyftade ändamål, vara af vigt att registret lemna hänvisning till alla riksdagshandlingarne, dock med undantag af de protokollsutdrag, som öfverlemnats från det ena ståndet till det andra.

Vidare och då registret bör uppställas på ett sätt, som lemna största möjliga lätthet och bekvämlighet vid dess begagnande, synes det för vinnande af detta mål vara nödigt att detsamma, så vidt sådant med hänsyn till anordningen af de tryckta riksdagshandlingarne låter sig göra, varder gemensamt för alla de ifrågavarande riksdagarne,

upptagne i kronologisk ordning, samt angifver de särskilda ärendena under tillräckligt specifika sakrubriker och torde formulär för registret böra fastställas af Herrar fullmäktige.

Vidkommande slutligen kostnaderna för ifrågavarande registers upprättande, hvilket, enligt hvad förutses kan, kommer att kräfva icke ringa tid och möda, är det vanskligt att på förhand uppgifva desamma. Till ledning för omdömet i detta fall tillåta vi oss nämna att, enligt hvad förhandlingarna vid sistlidet års norska Storting utvisa, för utarbetande och tryckning af ett generalregister öfver Stortingets handlingar 1814—1869 år 1873 beviljats ett belopp af 4,800 kronor och år 1880 ytterligare 5,000 kronor. Det är på grund häraf antagligt, att kostnaden för arbetets utförande icke kommer att understiga 10,000 kronor, men då med afseende å arbetets beskaffenhet svårighet möter att öfverlemnna dess utförande åt ett något större antal personer, torde för nästkommande statsregleringsperiod ett anslag af 3,000 kronor vara tillräckligt. Som likväl skäl icke torde finnas att till år 1882 uppskjuta arbetets påbörjande, hvilket tvärtom torde böra ske ju förr desto hellre, är det utan tvifvel önskvärdt att äfven för innevarande år ett något lägre belopp än det nyssnämnda varder för ändamålet anvisadt.

Med stöd af hvad sålunda blifvit anfördt få vi uttala såsom vår åsigt:

1:o att registret, så vidt sådant med hänsyn till anordningen af de tryckta riksdagshandlingarne låter sig göra, bör blifva gemensamt för alla de ifrågavarande riksdagarne samt omfatta hänvisningar till samtliga riksdagshandlingar med undantag af de protokollsutdrag, som blifvit öfverlemnade från det ena ståndet till det andra;

2:o att registret, efter af Herrar fullmäktige fastställt formulär, utarbetas så att början sker med 1809—1810 årens riksdag, hvarefter arbetet fortsättes riksdag efter riksdag i kronologisk ordning; börande bokstafstitlarne vara så specifika att registret lemna lätt och tydlig vägledning och tillika angifver de särskilda ärenden, som i samma Kongl. proposition eller utlåtande må förekomma; samt

3:o att Herrar fullmäktige böra erhålla uppdrag ej mindre att låta genom lämplig person utarbeta registret än ock att öfvervaka arbetets utförande, för hvilket ändamål torde till en början böra till Herrar fullmäktiges disposition anvisas för innevarande år 2,000 kronor och för nästkommande år 3,000 kronor; lärande, i händelse Riksdagen på föreslaget sätt beviljar nu ifrågasatta anslag, Herrar fullmäktige, sedan någon erfarenhet vunnits om den tid och möda ifrågavarande

arbete må kräfvä, blifva i tillfälle att för nästkommande Riksdag framlägga förslag öfver de ytterligare kostnader, som för arbetets fullföljande må erfordras.“

Utskottet instämmer hufvudsakligen i de åsigter, som i ofvanintagna, uppenbarligen efter en särdeles noggrann granskning af handlingarne tillkomna yttrande uttalas. Att registret bör blifva, så vidt möjligt, gemensamt för alla de ifrågavarande riksdagarne, synes nära nog nödvändigt, om detsamma skall kunna med lätthet begagnas och uppfylla sitt ändamål. Likaså finner Utskottet hänvisningar till de protokollsutdrag, som blifvit öfverlemnade från det ena ståndet till det andra, ej böra i registret intagas.

Deremot har Utskottet, i fråga om arbetets anordnande, ej ansett lämpligt, att en uttrycklig föreskrift meddelas derom att början skall ske med 1809—1810 års riksdag och arbetet derefter fortsättas riksdag efter riksdag i kronologisk ordning. Det torde nemligen låta tänka sig, att registrets upprättande kan komma att samtidigt ega rum för flera riksdagar på en gång eller sålunda att en och samma sakrubrik, omfattande ett ärendes behandling under flera riksdagar, särskildt för sig utarbetas; och Utskottet har i afseende å arbetssättet ej funnit vidare föreskrift erforderlig än att fullmäktige i Riksgäldskontoret böra öfvervaka arbetets utförande.

Kostnaderna för registrets upprättande och tryckning kunna svåriligen på förhand, innan någon erfarenhet vunnits, beräknas. I sitt utlåtande N:o 26 fäste sistlidne års Stats-Utskott uppmärksamheten på de svårigheter, hvilka för närvarande voro förenade med begagnandet af ständsriksdagarnes protokoll och handlingar samt förklarade sig anse ett sakregisters utarbetande vara en synnerligen lämplig åtgärd, af väsentligt gagn för så väl Riksdagen sjelf som de forskare, hvilka hade att följa vårt samhällsskicks utveckling. Berörda utlåtande blef af Riksdagen bifallet och uppenbart torde vara, att kostnaderna för ett dylikt arbetes utförande till fullo uppvägas af den tidsvinst och de fördelar i öfrigt, som vid riksdagsarbeten, vid komitéarbeten och vid flerfaldiga förekommande, för allmänt gagn företagna forskningar skulle beredas genom tillgången till ett fullständigt, för statsskicksperioden från 1809 till 1866 gemensamt sakregister öfver riksdagshandlingarna.

Utskottet hemställer:

- a) att Riksdagen må åt fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdraga att låta genom lämplig person, enligt af fullmäktige fastställt formulär och med iakttagande af de föreskrifter i öfrigt, fullmäktige

kunna finna skäl meddela, utarbета samt att öfvervaka upprättandet af ett alfabetiskt ordnadt sakregister till Rikets Ständers protokoll med bihang för tiden från och med år 1809 till och med år 1866; börande dels detta register, så vidt sådant med hänsyn till anordningen af de tryckta riksdagshandlingarna låter sig göra, blifva gemensamt för alla de ifrågavarande riksdagarne och omfatta hänvisningar till samtliga riksdagshandlingar med undantag af de protokollsutdrag, som blifvit öfverlemnade från det ena ståndet till det andra, dels ock de i registret intagna sakrubriker vara så specifika, att registret lemnar lätt och tydlig vägledning och tillika angifver de särskilda ärenden, som i samma Kongl. proposition eller utlåtande må förekomma;

b) att Riksdagen må bemyndiga fullmäktige att af förslagsanslaget till riksdagskostnader till ändamålet använda för innevarande år 2,000 kronor och för nästkommande år 3,000 kronor; samt

c) att Riksdagen må åt fullmäktige uppdraga att, sedan någon erfarenhet vunnits om den tid och möda, ifrågavarande arbete må kräfva, till nästa Riksdag inkomma med yttrande och förslagsberäkning öfver de ytterligare kostnader, som för arbetets fullföljande må erfordras.

Stockholm den 4 April 1881.

På Stats-Utskottets vägnar:

E. KEY.

Herr *O. B. Olsson* har begärt få antecknadt, att han i Utskottet icke deltagit i behandlingen af detta ärende.
